

Nadcházející krajské a senátní volby se vyjma prověrky vlády a snahy opozičních sil ovládnout krajská zastupitelství ponese též ve znamení jevu ze systémového hlediska marginálního a na druhou stranu zajímavého z hlediska politického, nebo prostě pozorovatelského. Opět budou kandidovat tři vzájemně si v podstatě vždy konkurující politická uskupení, která se hlásí ke „konzervativnímu nacionalismu“, „národovectví“, zkrátka třetí stranou obecně a často řazená k tzv. „krajní pravici“. Jedná se o Národní stranu, tzv. Konzervativní koalici, zahrnující pestrou škálu mimoparlamentních uskupení a Dělnickou stranu.

Absence alternativního programu

Za dobu existence samostatné České republiky nedokázala nonkonformní část pravice přijít s výrazněji pozitivní nabídkou a stát se tak důstojnou alternativou mainstreamu. Více než deset let se pohybuje na rozmanité škále národního populismu, katolického tradicionalismu, nostalgii po vlastním, národním fašismu, protiimigrantského populismu, slavjanofilství, liberálního konzervatismu s důrazem na „obhajobu národních zájmů“ a obdivu k západním protilevicovým diktaturám, ale také inklinace k nekonzervativní mytizaci Spojených států, Izraele, nebo rovině sympatií k národnímu socialismu v jeho totalitní německé podobě z let 1933-1945.

Tato škála vždy vyjadřovala samozřejmě logickou rozdrobenost, determinovanou specifickou českou situací. Na druhou stranu se nikdy nenalezla silná osobnost, ani politická iniciativa, která by dovedla „hlas protestu“ transformovat z roviny populistických burcujících klišé do podoby reálné politické síly, schopné nejenom zaujmout v určitou specifickou chvíli, síly, která dovede nejen akcentovat voličsky líbivá témata imigrace, vztahu k národnostním menšinám, ale vést jasnou a konzistentní politiku, směřující tam, kam by politika směřovat měla – obsazení určitých pozic mocenského a rozhodovacího pole vlastní polis.

Od Republikánů až po Národní stranu jsme se nedočkali ničeho jiného, než populistické snahy nabídnout jednoduchá řešení složitých problémů (dnes Národní strana a Dělnická strana), nebo na druhou stranu uvážlivě vedené politické snahy, která ovšem přemýšlí ve zcela odlišných kategoriích, než které jsou v současném českém politickém prostředí relevantní (katolicismus a ruralismus současné Konzervativní koalice).

Obliba v předem prohraných bitvách

Základní problém dosavadních národoveckých a „autenticky pravicových“ stranických projektů je nepochopení toho, co politika je. Cyklicky se opakuje stejný scénář, protože si většina představitelů těchto neuvědomuje, že politika, kterou chtějí dělat, je uměním možného a ne uměním nostalgie, apokalyptických vizí, vzhlížení se v historických vzorech a situacích. Politika není svět, ke kterému se vztahují určité hodnoty, nebo se ona jimi řídí,

politika má vlastní hodnoty a není možné ji popisovat s odkazem na hodnoty morální, historické, nebo estetické.

Druhým problémem je, že tyto politické strany se často chovají tak, jako by suplovaly vlastní „think-tanky“, nebo-li myšlenková centra. Tím se opět dostáváme k problému nepochopení politiky jako umění možného. Řada stran, v současné době například Národní strana, je typickým příkladem. Publikuje na stranickém webu studie a kontroverzní práce (týkající se povětšinou problémů s přistěhovalci a minoritními etniky) a na základě těchto odvíjí přímý politický program. Katolické národovecké strany jako kdysi Národní sjednocení, posléze Právo a spravedlnost měly a mají často stejný problém. Důraz například na komplexní zákaz potratů a zjevná inspirace katolicismem a polskou situací v českém prostředí těžko nalezne úrodnou půdu. V obou případech to je špatně. Záležitosti typu populačních studií, nebo učená pojednání o etice jsou věci think tanků, jejichž úkolem je mediální a intelektuální činnost, politická strana se výstupy think tanku samozřejmě inspiruje, ale nikdy nemůže klást zcela rovnítko mezi prací pomyslného myšlenkového centra a přímý politický výstup.

Vše dohromady tvoří uzlový bod věčných neúspěchů českých pronárodních a konzervativních stran. Neuvědoměním si podstaty politiky vedou boje s větrnými mlýny a plývají časem, energií i potenciálem v předem prohraných bojích. Existuje z tohoto bludného kruhu cesta ven? Je řešením sjednocovací proces, nebo hluboká redefinice a „vítězství“ nejsilnějšího, spojené se „zajitím na úbytě“ ostatních projektů?

Existuje stmelující ideologie?

Historie české mimoparlamentní pravicové scény pamatuje projekty velkého sjednocování. Bohužel, iniciátoři těchto fúzí chtěli sjednocovat vedení ideou jednoty národa, nebo alespoň národovců, či bloku vznešené konzervativní fronty proti frontě úpadku. V takových případech opět ustoupil realismus romantizujícím vizím, aby se ve výsledku celá snaha ukázala jako naprosto zbytečný krok, když dezintegrační kroky převážily.

Vzpomeňme na slavnou „Národní pětku“. Nacionalismus se ukázal velice slabým pojátkem. Spojenectví národně populistické Národní strany, konzervativně národoveckého Národního sjednocení, levicových národovců z Dělnické strany, benešovských národních socialistů a protestních populistů Miroslava Sládka totiž znamenalo, že strany naleznou společnou řeč v jediném: jakési abstraktní „obhajobě národních zájmů“, když každá strana navíc měla o obsahu této obhajoby odlišné mínění. Na samotném nacionalismu se nedá stavět, stejně tak se nedá stavět na definici že „jsem konzervativní.“ I kdyby taková koalice přeci jen uspěla, nemá šanci prosadit jakýkoli politický program z dlouhodobějšího hlediska, protože bude pouze maximálně určitou chvíli svodným elementem aktuálních společenských frustrací a deziluze z vlády, i opozice.

Není možné stavět výlučně na jedné ideologii, nebo politicko-společenském procesu, či přístupu. Stejně tak nelze stavět na náboženských dogmatech, či přihlašování se k abstraktním vizím. Dnes jsou strany, které tvořily kdysi Národní pětku rozdělené a to je nakonec dobře. Na druhou stranu se v každé z partikulárně působících stran vyskytuje určité

procento schopných lidí, jejichž potenciál by dohromady nabízel určité podnětné perspektivy. Vlastní rozdrobenost ještě strany, které chtějí tvořit konzervativní politiku, či „revoltu proti systému“ umocňují přihlašování se k idejím, které neobsahují špetku reálného zhodnocení situace. Čím je dnes apriorní proticikánské (a nutno dodat, že proticikánská politika tvoří 80% veškeré jejich „politiky“) vymezování se Národní strany, tím je křesťanský univerzalizmus Konzervativní koalice.

Co si má člověk, kterému církevní dogmata nic neříkají a s volnějším pohledem na svět, který by rád podpořil rozumnou politickou sílu, která nabízí setrvání na určitém hodnotovém systému, svobodné prostředí, realistický přístup k imigraci (a takových je většina) o pasáží, kde se doslova hovoří následovně:

Hlásíme se k jejím pravdám o člověku a lidských institucích, které jsou platné ne proto, že je máme my, nýbrž proto, že ony mají nás, neboť platí univerzálně.

Co je myšleno těmito pravdami? Dogma o neomylnosti svatého otce, či řádu, daném lidem „shůry“? Nebo snad pravda, že cizoložství a předmanželský sex jsou smrtelný hřích, či že lineárně směřujeme k božímu soudu? Vždyť se jedná o stejně dogmaticky univerzalistické myšlení jako u ateistického komunismu a o stejný mesianismus. Co potom s lidmi, kteří se do určité škatulky nevejdou? Co s homosexuály, kteří nemají potřebu svou orientaci dávat najevo na obskurních queer parade, se svobodnými matkami a ženami, co podstoupily potrat?

Oba dva projekty (nemluvě o Dělnické straně, která vsadila na spojenectví s neonacistickým spektrem) nejsou východiskem a odpovědí na současné nemoci společnosti. Největší šanci má přirozeně národovecký populismus Národní strany, ale otázkou je, jak dlouho bude pro potřebné procento voličů „cikánské téma“ neokoukané a zda jí také určité množství hlasů nepřebere populistický akcent parlamentní pravice před volbami, anebo také levice.

Nová strana?

Co by se nemělo stát, je rychlé vytváření další nové strany. Avšak je na místě zdůraznit, že v budoucnu se jeví vznik „nové strany“ jako nezbytný. Perspektiva je v zásadě dvojí: buď dojde k rozkolu v nejsilnější parlamentní „pravicové“ ODS a rozkol půjde po ideologických liniích (témata evropské integrace, antidiskriminační politiky), přičemž se k hypoteticky odštěpenému „konzervativnímu“ křídlu přidá řada lidí, pravděpodobně z okruhu iniciativy DOST, nebo dnešní Konzervativní koalice, či k vytvoření zcela nového projektu, u jehož vzniku se shromáždí osobnosti nejen z mimoparlamentní, ale také parlamentní politické scény.

Případná strana by ovšem skutečně měla nabídnout novou politiku a nový styl, nikoli se jen stát „návratem ke konzervativní ODS Václava Klause“. Neměla by sklouznout k jednoduchému populismu, tak typickému pro drtivou většinu „krajně pravicových“ stran, ale také se nestát dalším neokonzervativním rejdištěm, u kterého bude pouze patrný tvrdší důraz na národní zájmy a omezení imigrace.

Možná by nemuselo jít o stranu masovou, nýbrž o stranu, postavenou na institucionálních principech, na jakých byla kdysi postavená ODA. Nová strana by neměla ztratit kontakt s občany, naslouchat jim, ale zároveň se stát neformálním zaštitěním rozličných aktivistických, kulturních a mediálních buněk. Jakýkoli centralismus je zde cestou do pekel.

Měla by se oprostít od jakéhokoli politického mesianismu, v zahraniční politice zvláště. Neměla by zapomínat na otázky jako je ekologie a s tím spojené ochrany fauny i flory. Měla by rozhodně odmítnout politiku preference ekonomického růstu na úkor zachování fungujících ekosystémů, zároveň však mít na paměti ekologická energetická východiska, jakým je například jasná preference atomové energie v českém prostředí. Určitě by image „nové strany“ prospěla částečná profilace coby „zelené alternativy“ zprava. Co se týče ekonomické politiky, je potřeba mít na paměti, že neexistuje žádný univerzálně platný hospodářský systém a v tomto duchu odmítnout jak socialistickou direktivu, tak kapitalismus gründerovského stříhu. Hospodářská politika je politikou, chovající se dle vývoje aktuální situace a potřeb, znakem její rozumnosti je důmyslná kombinace liberálních přístupů, sociálních jistot a silné role státu, ne preference jednoho.

Především by však v čele měli stát lidé, kterým bude jasné, že parlamentní politika je cestou kompromisů a neustálých ústupků a debat, často nevedoucích k ničemu, nikoli političtí romantici. Údělem parlamentní politiky totiž je, ať chceme nebo ne, být koncovým výstupem širokých diskusí, snah, prosazování a dění v zákulisí. Zákulisí i činnost v poslaneckých lavicích jsou spojené nádoby a oslabením jednoho, druhého, či v nejhorším případě obého, se opět dostáváme do nekonečného kruhu vznikání, zanikání, hádek a nemožností uspět. Pro neparlamentní strany to platí dvojnásob.